

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS IX.

Vtrum ea qua videntur in Deo à videntibus diuinam essentiam per aliquas similitudines videantur.

Beati videtur in Deo non per aliquid, sed per essentiam ipsam diuinam in illa specie intelligibilis.

ARTICVLVS hic ex dictis articulo 2. articulo precedente satis intelligitur. Id enim, quod videtur secundum se ipsum, videtur per propriam sui speciem, vel per essentiam suam cõcurrentem ad modum speciei intelligibilis, si quantum satis est, coniuncta sit & accommodata intellectui: quod verò videtur in alio non videtur per propriam speciem, sed vel per speciem alterius, in quo videtur, vel per essentiam alterius concurrentem ad modum speciei intelligibilis. Creaturæ ergo quæ visione beatifica videntur in Deo, neque videtur per proprias species, neque per speciem Dei, quippe cum Deus ipse non videatur per speciem: sed videatur per diuinam essentiam ad modum speciei intelligibilis se habentem ad visionem Dei.

Speculum, et res in speculo representantur diuersis speciebus cõcurrentibus.

Hoc loco in argumento sed contra, & clarius inferius quaest. 14. artic. 5. docet D. Thomas, per speciem speculi videri rem in speculo representatam. Contrarium tamen ex Philosophia & perspectiua constat, nempe distinctam esse speciem, qua videtur speculum, ab ea, per quam videtur res in speculo representata. Speculum namque videtur per propriam speciem, vt D. Thomas ait, & constat, quando videtur, antequam à tergo nostro existat res, quæ in eo representetur: ea verò accedente, illa emittit propriam speciem in speculum, qua mediante, in ea representatur, atque apparet, & ab illa producit alia in oculum, qua simul videtur tum species obiecti, quæ apparet in speculo, tum etiam obiectum ipsum. Itaque per eandem speciem productam in oculum, & videtur species obiecti, quæ apparet in speculo, & videtur obiectum ipsum, atque ita obiectum ipsum non videtur in se, sed in sua imagine, quæ apparet speculo impressa: speculum tamen videtur per distinctam speciem ab ea, qua videtur obiectum, quod in eo representatur. Fortè illud primum, quod instituto inferuicbat, voluit dicere hoc loco D. Thomas, & qu. 14. artic. 5. quamuis verba ipsius aliud significant.

Speciem speculi non nec videtur, nec partem habet extra partem in representando.

Hæc dicta sunt iuxta vulgi opinionem, existimantis in speculo esse speciem obiecti habentem partem extra partem extensam in representando obiectum ad extensionem speculi, quasi in vna parte speculi representetur caput Petri è regione existentis, & non pectus, neque alia membra: in alia verò representetur pectus, & non caput, &c. atque in specie verè ita terminante aciem visus, vt re immediate visu conspecta, mediatè conspiciatur vterius Petrus, qui à tergo nostro exiit. Iuxta veram namque Philosophiam longè aliter dicendum est, ac vulgus opinatur: in libris enim de anima ostendimus, in singulis punctis speciei representari totum Petrum quoad omnes suas partes, à quibus ad singula puncta speculilicet lineam rectam ducere, qua non attingat corpus opacum interiectum: & ideo in singulis punctis speculi esse integram speciem Petri in representando: totum obiectum, atque à singulis punctis fieri reflexionem illius speciei in oculum, nosque decipi, dum Petrum ipsum, qui oculis apparet in speculo, opinamur esse imaginem Petri habentem partem extra partem in representando: non enim Petri imaginem, quæ suapte natura inui-

A sibilis est, & extra obiectum visus, intuemur, sed Petrum ipsum per eius speciem reflexam in alieno loco, vbi re vera non est, videlicet vltra speculum è regione nobis apparentem conspiciamus, fallaci nihilominus visione. Neque hæc est singularis nostra opinio, sed multorum qui in perspectiua & Philosophia habentur doctissimi. Verum de hac re suo loco, interim tamen vulgariter loquemur, & quaest. 14. artic. 5. & quoties occasio se obtulerit.

Hoc loco circa responsonem ad 2. D. Thomæ disputari poterat, an in Paulo post raptum manserit fides: quia tamen commodiorem locum habet ea disputatio 1. 2. quaest. 67. idcirco in eum locum eam relinquemus.

ARTICVLVS X.

Vtrum videntes Deum per essentiam, simul videant in eo omnia, qua in ipso vident.

CIRCA VÆ in hoc articulo dici poterant, dicta sunt articulo 8. disputatione penultima, inter examinandum tertium dubium ibi propositum, & disputatione vltima. Circa quaestionem autem illam, quæ hoc loco poterat excitari, vtrum possimus intelligere simul plura, per modum plurium, sat sint quæ diximus 1. Post. cap. 1. vbi partem affirmantem iudicauimus probabiliorem. Ea etiam de re sermo erit in materia de Angelis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum aliquis in hac vita possit videre Deum per essentiam.

DISPUTATIO I.

RÆPOSITA quaestio intelligitur de puro homine: Christus namque in hac mortali vita Deum videbat per essentiam. Præterea, sensus quaestio non est, vtrum per vires nature possit homo in hac vita videre Deum per essentiam. In eo enim sensu pars, quæ negat, definita fuit articulo 4. Neque item sensus quaestio est, vtrum per potentiam Dei absolutam, id est, vtrum per potentiam Dei absolutam, id esse possit: nullus namque de parte, quæ affirmat, dubitare potest. Vt enim Deus humanitati Christi id contulit, ita potentia sua absoluta idem conferre potuit puro homini, & D. Thomas in responsonem ad secundum concedit, Moysen & Paulum in hac vita vidisse Deum per essentiam. Sensus itaque quaestio est, an de lege communi, & de potentia Dei ordinaria, possit quis in hac vita videre Deum per essentiam. In quo sensu definit Diuus Thomas partem negantem, quæ est de fide, vt patet ex illo Ioan. 1. *Deum nemo vidit vquam.* Et Exod. 33. *Non videbit me homo & viuet.* Ratio autem, quam hoc loco adducit D. Thomas, solùm huius rei congruitatem ostendit.

Quaestio sensus.

Videre non potest homo in hac vita Deum de lege ordinaria, secus autem de potentia Dei absoluta.

Contra signum illud, quod hoc loco adducit D. Thomas, nempe quòd quò anima plus abstrahitur à corporalibus, eò capacio redditur intelligibilium abstractorum, vnde per insomnia & alienationes à sensibus corporis magis diuina reuelationes percipiuntur & præuisiones futurorum, obiicit Scotus in

Obiectio
sec.

in 4. dist. 45. q. 2. quia si somnus esset dispositio ad melius suscipiendas reuelationes, maior & profundior somnus esset maior ac melior dispositio: quod tamen constat esse falsum.

Responsio.
Reuelatio-
nes quoad
apprehensio-
nem, non quoad
iudiciu, ap-
tius in somno,
quam in vi-
gilia susci-
piuntur.

Ad hoc argumentum neganda est consequentia: sicut enim moderata abstinentia confert ad contemplationem, immoderata verò obest: ita somnus qui relinquit vires sentientes internas solutas ac liberas ad operandum, confert non quidem ad iudicandum, vt probè hoc loco notat Caietanus, sed ad suscipiendas reuelationes, quatenus tunc est minor distractio circa alia obiecta, & animus in seipsum magis collectus: immoderatus verò & profundus somnus, cum liget vires internas, nihil confert, sed potius susceptionem reuelationum impedit. Vnde licet Iacob visionem scalæ in somnis acceperit, vt habetur Genes. 28. Scriptura tamen ibidem innuit, plenum iudicium eorum, quæ in somnis illi ostensa sunt, non prius habuisse, quam à somno vigilauit: cuiusmodi namque dixit, *verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.*

DISPUTATIO II.

Virum Moyses & Paulus in hac vita viderint diuinam essentiam.

Partem, quæ affirmat, amplectuntur D. Thomas hoc loco ad 2. & 2. 2. q. 175. q. art. 3. D. Augustinus 10. super Genesim ad litera cap. 27. & 28. & in libro de videndo Deum, qui est Epist. 112. ad Paulinam cap. 12. Durandus in 4. d. 49. q. 6. & 3. q. prologi. Sotus in 4. dist. 49. q. 2. art. 4. & alii alij ex Scholasticis. Idem de Moyse affirmant Basilius in principio Hexæmeron homil. 7. & Ambrosius lib. 1. Hexæmeron cap. 2. in 4. tomo.

Moyse vi-
disse diui-
nam essentiam.

Vt igitur videamus quid hac in re sentiendum sit, in primis de Moyse, deinde de Paulo disputabimus. Quod ergo ad Moysem attinet, probari potest hæc sententia ex illo Numer. 12. *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum: at non talis seruus meus Moyses, ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata & figuras, Dominum videt: videre autem Dominum palam, & non per ænigmata & figuras, & loqui Dominum cum eo os ad os, est videre diuinam essentiam.*

Confirmatur.

Confirmatur, quia Exod. 33. promiserat ei Dominus, *Ego ostendam tibi omne bonum, id est, me ipsum, in quo continetur omne bonum: cum ergo illud tunc non impleuerit, eò quòd noluerit illi tunc ostendere faciem suam, fit, vt postea illud impleuerit, vt innuitur Numer. 12. dum dicitur, *palam, & non per ænigmata & figuras, Dominum videt.**

Prima con-
clusio.
Moyse non
vidisse diui-
nam essentiam
probabilius
& literis sa-
cris confo-
rmanus.

His tamen non obstantibus, sit prima conclusio. Licet improbabile non sit (maximè propter auctoritatem Sanctorum qui citati sunt) Moyse vidisse diuinam essentiam, probabilius tamen, & consonantius Scripturis videtur oppositum. Et quidem, quòd Moyses diuinam essentiam non viderit, affirmant Dionysius 4. cap. cælestis Hierarchiæ, vbi docet, nullum Patrum veteris legis, neque etiam Moyse, vidisse Deum per essentiam, idque probat testimonio Scripturarum asserentium, quòd occultum est Dei, vidisse, et vt verum esse neminem, sed tantum ait eos vidisse similitudines quasdam & imagines pro ipsorum captu. Et 1. cap. de mystica Theologia de Moyse ait. *Cum Deo quidem versabatur, vidit tamen non ipsum, neque enim cerni potest.* Chrysostomus homilia 14. super primum caput Ioannis, Theo-

phylactus in illud Ioannis. 1. *Deum nemo vidit unquam.* Cyrillus Alexandrinus libro 1. super Ioannem capite 22. Irenæus 4. lib. aduersus hæreses Valentini capite 37. Hieronymus in priori Epistola ad Damatum circa expositionem primæ visionis Isaia 6. capite quæ habetur 3. tomo operum Hieronymi, & 3. libro contra Pelagianos prope finem, tom. 2. Euaristus Papa tomo 1. Conciliorum Epistolæ rad omnes Episcopos Africanos, Gregorius Nyssenus de vita Moyseos, prope medium, Bernardus fermone 2. in ramis palmarum, vbi ita ait. *Quantum ad plenam visionem nec ipse Moyses dum viveret in hoc mundo impetrare potuit faciem ipsius visionem: quia sicut ipse ait, Non videbit me homo & viuet.* Idem docet fermone 31. & 34. super Cantic. Magnus Gregorius 18. Moralium cap. 37. licet cap. 38. addat, quòd si forte aliquis in hac vita vidit diuinam essentiam, id non repugnat dictis Scripturæ, quia vidit postquam erat mortuus mundo & concupiscentiis. In quo Augustino locis citatis non repugnat. Aduerte tamen in excusatione Parisiensi anni 1571. hæc omnia haberi lib. 18. Moralium cap. 28. In eadem sententia sunt Nicolaus Grandis in Epistolam ad Rom. sub finem c. 10. Caietanus Exod. 33. & Numer. 12. Catharinus in secundam Epistolam ad Corinth. c. 12. & in eandem inclinat. Abulensis Numer. 12. q. 34. asseritque hanc esse communem sententiam Hebræorum. Augustinus etiam licet, quòd paulò antè diximus, dubius magis quam certus innuat locis citatis, tractatu tamen 3. super Ioannem in illa verba, *Deum nemo vidit unquam*, sciscitatur. *Quid igitur vidit Moyses?* & respondet, *vidit nubem, vidit Angelum.* Et deinde pluribus verbis explicat, non vidisse diuinam essentiam, 2. etiam de Trinitate cap. 16. ait: *Moyse non vidisse diuinam essentiam: quamuis cap. 17. subiungat similia verba illis, quæ Gregorium subiunxisse retulimus.*

Confirmatur præterea hæc sententia primò. Quia cum Moyses Exod. 33. petisset à Deo, *Ostende mihi faciem tuam?* Respondit illi Deus, *Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & viuet.* Et paulò inferius. *Posteriora mea videbis: faciem autem meam videre non poteris.* Secundò, quia Ioannes constitutus cap. 1. discrimen inter Moyse & Christum, cum præmississet, *lex per Moyse dura est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est* (quibus verbis latum discrimen constituit inter ministerium Moyse & Christi) quasi rationem reddens subiungit, *Deum nemo vidit unquam: unigenitus filius, qui est in sinu Patris, in se enarrauit.* Vbi clarè affirmasse videtur, neque Moyse neque alium hominem ante Christum, vidisse diuinam essentiam, eaque ratione mirandum non esse, quòd ministerium Christi tantopere excelluerit ministeria Moyse & aliorum Prophetarum, nulliusque eorum tanto lumine veritatis Ecclesiam illustrauerit, quanto Christus eam persunderit. Ioannis etiam 6. ait Christus. *Non quia Patrem vidit quisquam nisi qui est à Deo, hic vidit Patrem.* Tertiò quia Paulus 1 ad Timoth. 6. de Deo dicit: *Quem nullus hominum vidit.*

Ad locum ergo illum Numer. 12. dicendum est, loqui ibi Deum de Prophetis illius temporis, aut paulò post futuris, constitueretque discrimen, quòd Moyses palam & sine ænigmate videbat Deum, hoc est, Angelum, qui in effigie corporea Dei personam referebat, eaque ratione dicebatur Deus loqui ore ad os cum Moyse tamquam amicus cum amico: non verò quòd Moyses videret diuinam essentiam. Genesios namque 32. eadem ratione dixit Iacob, *Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima.*

Argumentu
ia contrariu

anima mea: & tamen constat non vidisse essentiam diuinam, sed Angelum in effigie corporea, qui personam Dei gerebat, quo cum luctatus est Iacob. Exodi etiam 33. prius dicitur, *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet homo loqui ad amicum suum.* & postea narrat Scriptura, Moysen ita familiariter cum Deo loquentem petisse à Deo, vt sibi ostenderet faciem: Deumque id illi denegasse quamdium in carne viveret mortali. Illis etiam verbis Numer. 12. quod *Deus cum Moysè palam, & non per enigmata & figuris loquebatur,* significatur supremum gradum prophetiæ illi collatum fuisse, quod scilicet sine figuris sensibilibus, & imaginibus in phantasia impressis diuinas illustrationes ac reuelationes acciperet.

Ad confirmationem dicendum est, illud promissum fuisse implendum, non in hoc sæculo, sed in futuro.

Quod verò attinet ad D. Paulum, aliqui eorum qui negant Moysen vidisse diuinam essentiam, affirmant Paulum in raptu eam vidisse. Atque ad hanc sententiam inter alios videtur accedere Nicolaus Grandis loco citato ad finem totius capitis, & Chrysostomus hom. 26. in epist. 2. ad Corinth.

Pauli vidisse diuinam essentiam factum primo.

Suaderi verò potest hæc sententia primo: Quia Paulus 2. ad Corinth. 12. affirmat, *se raptum fuisse vsque ad tertium cælum, & vsque ad paradysum:* nomine autem paradysi, non intelligit terrestrem, sed visionem diuinæ essentia, iuxta illud Lucæ 23. Christi ad latronem, *Hodie mecum eris in paradiso,* id est, mecum videbis diuinam essentiam, non in cælo, sed in limbo, vbi eris mecum.

Secundo, quia dicit se audisse arcana verba, hoc est, ineffabilia, que non licet homini loqui: hæc autem, vt 2. 2. argumentatur D. Thomas, videntur esse quæ pertinent ad visionem beatorum, quæ statum huius vitæ excedunt.

Tertio, quoniam Actor. 26. dicitur: *Ad hoc apparui tibi, vt constituam te ministrum & testem eorum, que audisti & que vidisti:* constitutus est autem testis & minister prædicationis mysterij sanctissimæ Trinitatis: ergo vidit mysterium sanctissimæ Trinitatis, ac proinde diuinam essentiam.

Accedit, quod testimonia illa citata, *Non videbit me homo & viuet. & Deum nemo vidit vniquam,* non tam vrgēt de Paulo, quam de Moysè. Paulus namque de raptu suo ait, *Sine in corpore, siue extra corpus nescio:* quod si extra corpus erat anima Pauli in illa temporis mora, qua fuit raptus, iam non erat homo, neque erat degens in hac mortali vita, tamen si ad eam esset rediturus. Præterea, esto esset in corpore, non videbat animalia vita, quandoquidem neque exercebat, neque poterat exercere in eo statu operationes animæ sentientis. Quidam autem interpretantur illa loca de homine viuente, hoc est, potente vti operationibus partis sentientis.

His etiam accedit Patres supra citatos, qui negant Moysen vidisse diuinam essentiam, nihil de Paulo fuisse locutos. In noua præterea lege maiorem esse manifestationem Dei, quam fuerit quondam in veteri lege.

Sit tamē secunda conclusio. Probabilius consonantiusque est Scripturis sanctis & dictis Patrum, neque Paulum diuinam essentiam vidisse. Hæc inter alios affirmat Catharinus in Pauli 2. ad Corinth. 12. Licet autem Patres supra citati nullam mentionem fecerint de Paulo, plures tamen eorum vniuersim negant aliquem in hac vita vidisse diuinam essentiam. Potest etiam confirmari conclusio, quoniam Deus Eod. 33. vniuersim dixit, *Non videbit me homo,*

& viuet. Præterea, quando Ioannes scripsit Euangelium, iam præcesserat raptus Pauli: nam Ioannes, autore Hieronymo de scriptoribus Ecclesiasticis, *ultimus omnium Euangelistarum scripsit Euangelium,* post raptum Pauli, qui quatuordecim annos cōtēgerat antequam scriberet secundā epistolam ad Cor. & nihilominus Ioannes vniuersim ait: *Deum nemo vidit vniquam.* Item quando Paulus scripsit ad Timotheū, præcesserat raptus: & tamen de Deo dicit: *Quem nullus hominū vidit:* quod planè non affirmaret, si ipse in raptu diuinam essentiam vidisset, maxime cum dubitauerit, an in raptu anima ipsius fuerit in corpore, ac proinde an ipse tunc fuerit homo.

Accedit, quod visio diuinæ essentia suapte natura, neque indiget separatione animæ à corpore, neque alienatione à sensibus, vt patet in Christo, tum viatore, tum etiam puro comprehensore, & in cæteris beatis post resurrectionem corporum: quin potius miraculū esset, quod quis in carne diuinam essentiam videret, & vti non posset sensibus, neque experiretur, an sua anima esset tunc in corpore, an non: quare cum Paulus in raptu neque sensibus vteretur, neque experiretur suam animam esse in corpore, signum est apertum, reuelationem illam non fuisse visionem diuinæ essentia, sed cognitionem alterius rationis atque speciei.

Vt autem huius rationis vim melius intelligas, animaduerte, lumen gloriæ adeo nobile esse, & vsque adeo euehere intellectum beati, siue in transitu, siue per modum habitus communicetur, vt esto anima corpori sit vnita, independentem illum à phantasmatis in sua operatione efficiat, præsertim quoad visionem ipsam beatificam, quæ de eo obiecto est, cuius nullum phantasma esse potest, eod quod sensus internus incapax sit notitiæ rei merè spiritualis, qualis est Deus, vt beatifica visione conspiciatur. Quia ergo visio beatifica ratione luminis gloriæ proficiscitur ab intellectu operante independentem à phantasmatis, etiā dum anima est vnita corpori: reuelationes verò, quæ animæ in hac vita in corpore commoranti supernaturaliter fiunt, vt plurimum non proficiscuntur ab intellectu operante independentem à phantasmatis, quin potius necesse habet speculari phantasmata propter vnionem animæ cum corpore in vita mortali, inde fit, vt licet quædam reuelationes, & illustrationes magnificæ: quæ in vita fiunt, impediunt vsum sensuum exteriorum ob vim magnam, quæ vires sentientes internæ ad eam cognitionem attendunt, dum simul cooperantur, & phantasmata subministrant (id quod in causa est vt spiritus sensitui à viribus externis ad vires internas auocentur, extasisque fiat) visio tamen beatifica nec interiorum, nec exteriorum sensuum operationem impedit, sed magna cum tranquillitate corporis fiat. In Christo ergo viatore, & comprehensore simul, miraculum quidem fuit, quod à gloria animæ gloria corporis non redundaret, eo tamen ipso, quod continebatur ne redundaret, nullum erat miraculum, quod Christus tam externis, quam internis sensibus vteretur.

Solet etiam conclusio confirmari, quoniam Paulus non dicit se in eo raptu vidisse, sed audiuisse arcana verba: audire autem pertinet ad fidem: videre verò ad visionem. Sed hæc ratio nullius est momenti: Christus namque affirmat, se audisse & didicisse à Patre: quod nullo modo potest dici pertinere ad fidem, sed ad visionem: sicut ergo locutio est per intellectum, ita visio intellectus auditio dicitur.

Ad primum ergo in oppositum dicendum est, raptum fuisse in paradysum, hoc est, ad consortium videns

Visio beatifica, etiā si in transitu in hac vita communicatur, non impedit suapte natura vsum sensuum exteriorum, aut interiorum.

Ad primum oppositum.

LIBRARY
UNIVERSITÄT
PADERBORN

Paradisus ad
quæ Paulus
fuit raptus,
quisna fue-
rit.

videntiam diuinam essentiam, fuisseque inter illos: non tamen vidisse diuinam essentiam. Interdum enim viatores maximè familiares, atque amici Dei euehantur in aspectum beatorum, interim illis non ostensa diuina essentia per claram visionem. Nominè autem tertij cæli, vel intelligit Paulus cælum empyreum, eò quòd in Scriptura trium cælorum fit mentio, aërei videlicet, firmamenti, & cæli, vbi videtur Deus, quod est empyreum, vel intelligit Angelos tertie Hierarchie, ad quorum consortium raptus sit, vel Angelos tertij ordinis: Alij alias tradunt interpretationes, quas videre poteris apud D. Thomam 2.2. quæst. 175. art. 3. ad quartum.

Ad secundū. Ad secundum dicendum est, infra visionem beatificam, sæpè Deum multa ineffabilia hominibus reuelare.

Ad tertium. Ad tertium dicendum est, in apparitione illa, de qua Actorum 26. est sermo, Paulum vidisse Christum mortuis suscitatum ac gloriosum, quem viderat prædicantem, & fortè morientem: atque huius rei potissimum fuisse constitutum testem, aliarumque quas tunc viderat: non tamen mysterij sanctissimæ Trinitatis, quasi illius esset testis oculus. Verisimile autem est, raptum Pauli vsque ad tertium cælum non fuisse tunc, sed vel postea in illo triduo, quando neque comedit neque bibit, vel paulò post. Quando enim Christus illi apparuit, dum iret Damascum, socij audiebant vocem loquentis cum Paulo, & responsa Pauli, neque est probabile Paulum potuisse dubitare, an tunc sua anima fuerit in corpore, vt de eo dubitabat pro tempore sui raptus in tertium cælum.

Ad quartū. Ad id verò, quod vltèrius additur, iam explicatum est, loca illa argere etiam de Paulo: maximè quia, cum dubius esset de sua anima, vtrum in corpore fuerit, numquam asseruisset nullum hominum vidisse Deum. Rationibus etiam ostensum est, raptum illius non fuisse visionem diuinæ essentia. Expositio autem ea locorum illorum, quòd intelligantur de homine, ad eum sensum viuente vita animali, quòd vtatur sensibus, planè vim infert Scripturæ, vt intuenti est manifestum.

Ad quintū. Ad id denique, quòd de maiori manifestatione Dei in noua lege additur, dicendum est, id quidem verissimum esse: sed non necessariò inde sequi, Paulum diuinam essentiam in raptu intutum fuisse.

Qui verò propter authoritatem Augustini & D. Thomæ, quibus non resagant Gregorius, voluerit defendere Paulum vidisse diuinam essentiam, exponat loca citata Scripturæ sacrae eo modo, quo supra diximus ab eisdem Patribus exponi. Atque ad illud Pauli, *Quem nullus hominum vidit*, respondere poterit, intelligendum esse, viribus naturæ: subiungit enim Paulus, *sed neque videre potest*, quod intelligendum est, viribus naturæ. Quamquam aptior fortè expositio sit, vt intelligatur, lege ordinaria.

Moyse &
Paulum vi-
disse diuinam
essentiam, qua
ratione de-
fendendum.

ARTICVLVS XII.

Vtrum per rationem naturalem Deum in hac vita cognoscere possimus.

DIVI Thomæ conclusio est. Per solam rationem naturalem Deum videre non possumus: per effectus tamè illius possumus prædicata aliqua de eo cognoscere. Vtraque pars est de fide. Prima ostensa est art. 4. Secunda verò manifesta est ex illo ad Romanos 1. *Inuisibilia Dei, à creatura mundi, per ea, quæ facta*

A sunt intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas. Quæ hoc loco dici poterant, dicta sunt art. 4. & quæst. 2. art. 3. & 2. Metaphysicæ, aliquid præterea addemus quæst. 13. sequenti.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum per gratiam habeatur altior cognitio Dei, quam ea, quæ habetur per rationem naturalem.

AFFIRMAT conclusio D. Thomæ. Ex eoque est satis manifesta, quòd cognitio de Deo, quæ est per lumen supernaturale gratiæ euehit ad esse supernaturale, & supponit ac perficit cognitionem naturalem Dei, & insuper extendit cognitionem, quæ de Deo habetur, ad ea ad quæ non pertingit lumen naturale, vt pote ad mysterium sanctissimæ Trinitatis, &c. Quare cum lumen supernaturale nobilitate sua multum superet lumen naturale, fit, vt cognitio de Deo per gratiam altior excellentiorque sit cognitione naturali. Quoad modum tamen, quatenus scilicet id cognitionis, cognitio verò naturalis de Deo euidenter esse potest, nullum est incommodum, quòd cognitio naturalis cognitionem supernaturalem excedat, vt rectè hoc loco notat Caietanus.

QUÆSTIO XIII.

De nominibus Dei.

QUONIAM pacto quæstio hæc cum præcedentibus cohæreat, initio 12. quæstionis explanatum est. Illud verò animaduertendum est, inter nomina, quæ Deo tribuuntur, quædam esse quæ ei conueniunt, quatenus est Deus vnus secundum essentiam. Atque hæc magna ex parte solo lumine naturali cognosci possunt Deo conuenire. Alia verò esse, quæ ei conueniunt, quatenus Trinus est in personis, vt quòd sit Pater, quòd generet Filium, &c. Atque hæc omnia supernaturali reuelatione indigent, vt cognoscamus ea Deo conuenire. Solum verò disserit D. Thomas hoc loco de nominibus prioris generis: nondum enim ad explicationem mysterij sanctissimæ Trinitatis accedit, sed de Deo, quatenus Deus est, disputat.

DISPUTATIO I.

De variis generibus nominum quæ Deo conueniunt, & vtrum in hac vita conceptum absolutum simplicem ac proprium Dei efformare possimus.

EX dictis q. 2. in calce articuli 3. facillè erit intelligere tria esse nominum genera, quæ in significatione propria, hoc est, non translaticia, Deo conueniunt: id quod D. Thomas innuit articulo 2. sequenti, atque ex Dionysio de diuinis nominibus tradunt Scholastici in 1. dist. 22. vbi de hac re disseritur. Vt enim q. præcedente articulo 12. D. Thomas docuit tria sunt prædicatorum genera, quæ, vel solo lumine naturali ducti, cognoscere possumus Deo conuenire. Primum est eorum, quæ ad causalitatem Dei erga res creatas attinent. Secundum eorum, quæ ad differentiam Dei à creaturis spectant. Tertium perfectionum, quæ ex creaturis ipsis, effectibusque

Trium nominum
genera de
Deo dicuntur.